

Nr 20.

Ankom till riksdagens kansli den 30 maj 1918 kl. $\frac{1}{2}$ 1 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående utbetalande av förskott å krigstidstillägg för år 1919 åt befattningshavare i statens tjänst.

I en till riksdagen den 19 april 1918 avlåten, till första särskilda utskottet för behandling överlämnad proposition, nr 394, har Kungl. Maj:ts föreslagit riksdagen medgiva,

a) att såsom förskott i avräkning å det krigstidstillägg, som kan varda befattningshavare i statens tjänst för år 1919 beviljat, må, intill dess kungörelse om sådant krigstidstillägg utfärdats och trätt i kraft, utbetalas vad som enligt kungörelsen den 22 mars 1918 (svensk författningssamling nr 138) skolat till respektive befattningshavare såsom krigstidstillägg vid utgången av varje avlöningsperiod utbetalas, därest samma kungörelse vore även för år 1919 gällande;

b) att härför erforderliga belopp må utgå

beträffande befattningshavare vid verk och institutioner, för vilka särskilt anslag för beredande av krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 icke av innevarande års riksdag beräknats, av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas; samt

beträffande övriga befattningshavare av de medel, som för beredande av krigstidstillägg och krigstidshjälp för år 1919 må varda å 1919 års riksstat särskilt avsatta.

Vid detta ärendes föredragning i statsrådet anförde chefen för *Departementis-*
finansdepartementet följande: *chefen.*

Bihang till riksdagens protokoll 1918. 11 saml. 1 avd. 10 häft. (Nr 20—21.) 1

»Sedan innevarande års riksdag i anledning av Kungl. Maj:ts framställning i ämnet och vissa i ärendet väckta motioner ej mindre å 1918 års tilläggsstat anvisat medel för beredande under år 1918 av krigstidstillägg och krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst samt medgivit, att i fråga om befattningshavare vid verk och institutioner, för vilka särskilt anslag för ändamålet icke beräknats, krigstidstillägg och krigstidshjälp finge utgå av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestredes, än även godkänt vissa allmänna grunder för krigstidstilläggs och krigstidshjälp utgående, har genom kungörelse i ämnet, vilken utfärdats den 22 mars 1918, i överensstämmelse med riksdagens beslut fastställts de villkor och grunder, enligt vilka krigstidstillägg och krigstidshjälp skola utgå till befattningshavare i statens tjänst under innevarande år.

Vad åter angår förhållandena under nästa år har Kungl. Maj:t förut i dag beslutat i proposition föreslå riksdagen att genom särskild avsättning å 1919 års riksstat bereda tillgång till medel för krigstidstillägg och krigstidshjälp även under nästkommande år åt befattningshavare i statens tjänst jämte vissa andra i nyssnämnda proposition angivna grupper, att utgå enligt de grunder, som kan komma att beslutas av 1919 års riksdag. Nästa års riksdag har med all säkerhet att motse en Kungl. Maj:ts framställning om dyrtidstillägg under år 1919. Denna proposition kan emellertid uppebarligen icke förväntas bliva av riksdagen slutbehandlad förr än åtminstone efter någon månad från riksdagens början. Härav och då de för 1918 gällande bestämmelserna upphört att äga giltighet med detta års utgång, måste åter följa, att, därest icke särskilda åtgärder vidtagas, ett icke önskvärt avbrott i utdelande av krigstidstillägg vid 1919 års ingång måste äga rum.

Då dyrtiden även under nästkommande år med all säkerhet kommer att synnerligen hårt trycka statens befattningshavare samt behovet av lindring härutinnan särskilt för de svagast avlönade statstjänarna är synnerligen trängande, anser jag mig icke kunna uraktlåta att förorda avlåtande av proposition till riksdagen i syfte att krigstidstillägg enligt de under innevarande år gällande grunder måtte få, intill dess beslut om motsvarande grunder för år 1919 blivit fattat, tillsvidare under år 1919 utgå till statens befattningshavare, mot avräkning å det krigstidstillägg, som för sistnämnda år kan varda dem beviljat.

Förslag i detta syfte har varit årets riksdag förelagt genom en motion, i vilken motionären föreslagit, att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att under år 1919, intill dess riksdagen under samma år hunnit behandla frågan om krigstidstillägg och krigstidshjälp för året.

förskottsvis och i avräkning å det krigstidstillägg, som kunde komma att beslutas till befattningshavare i statens tjänst, utbetala dylikt tillägg med högst samma belopp, som utgått under år 1918.

Riksdagen har emellertid, enligt vad den i skrivelse den 15 sistlidna mars (nr 69) anmält, ansett det vanskligt att vid dåvarande tidpunkt fatta ett dylikt beslut. Det låge nämligen icke utom möjlighetens gräns, att den av kriget föranledda exceptionella krisen före detta års slut kunde vara väsentligen mildrad. Därefter fortsätter dock riksdagen:

'Skulle det emellertid under den tid riksdagen är samlad visa sig, att några förhoppningar härom icke rimligen kunna hysas, lär man få antaga, att Eders Kungl. Maj:t kommer att i förevarande hänseende hos riksdagen göra den framställning, vartill omständigheterna giva anledning.

I allt fall lär — vid det förhållande att riksdagen nästa år sammanträder redan den 10 januari — ett eventuellt förslag om dylikt förskott vid 1919 års riksdag kunna förväntas bliva behandlat till och med snabbare än i år ägt rum.'

För min del vågar jag icke numera hysa någon förhoppning om en sådan mildring av dyrtidens tryck under den närmaste framtiden, att krigstidstillägg under år 1919 skulle kunna bliva vare sig obehövt eller erforderligt i mindre utsträckning än under innevarande år. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att åtgärder vidtagas för att åt statens befattningshavare må kunna utbetalas förskott å nästkommande års krigstidstillägg under den tid av år 1919, som kan komma att förflyta, intill dess riksdagen fattat beslut i ärendet och kungörelse blivit utfärdad.

Framställning i motsvarande syfte har avlåtits till och bifallits av innevarande års riksdag. Att förfara på alldeles enahanda sätt som i år i fråga om krigstidstillägg för nästkommande år synes mig dock icke vara att förorda. Ty även om, i anledning av de utav riksdagen återropade, från och med år 1919 förändrade förhållandena, en riksdagens skrivelse i ärendet kan avlätas tidigare än i år, skulle dock åtminstone någon månad hinna förflyta, under vilken befattningshavare icke ägde att uppbära något som helst krigstidstillägg. Det torde bereda dem större trygghet, om det redan genom beslut av årets riksdag bestämmes, att de äga rätt att tillsvidare under år 1919, intill dess kungörelse i ämnet kan bliva utfärdad, uppbära krigstidstillägg efter huvudsakligen samma grunder som de under innevarande år gällande. För den skull tillstyrker jag, att proposition nu avlåtes till riksdagen

om utbetalande av krigstidstillägg såsom förskott i avräkning å det krigstidstillägg, som 1919 års riksdag må komma att fastställa.

Jag anser mig emellertid icke böra förbigå en omständighet, som kan sägas tala emot den av mig förordade förskottsbetalningen. Utbetalning av krigstidstillägg såsom förskott i avräkning å blivande krigstidstillägg har i år skett till ett antal befattningshavare, vilka sedermera icke tillerkänts sådant tillägg. Anledningen härtill är, såsom jag förut i dag, vid anmälan av frågan om avsättande å 1919 års riksstat av medel för beredande av dyrtidstillägg under sistnämnda år, haft tillfälle att nämna, att genom beslut av årets riksdag vissa grupper av befattningshavare, som under år 1917 åtnjoto krigstidstillägg, numera blivit från dess åtnjutande undantagna. Om det med hänsyn till denna näraliggande erfarenhet kan synas mindre lämpligt att genom beslut i år träffa avgörande i fråga om vilka grupper av befattningshavare, som under åtminstone viss del av år 1919 skola tillgodonjuta krigstidstillägg, så torde det böra uppmärksammas, att enahanda svårighet möter, även om beslut i ärendet framskjutes till nästa års riksdag, enär beslut om förskottsbetalning givetvis torde komma att fattas innan riksdagen bestämt grunderna för krigstidstilläggs utgående under år 1919. Då jag för min del icke finner anledning antaga, att någon grupp av statens befattningshavare, som i år erhåller krigstidstillägg, skulle bliva undantagen från åtnjutande av sådant tillägg under nästkommande år, anser jag icke ovanberörda betänklighet böra utgöra hinder mot att frågan i år avgöres, därest innevarande års riksdag skulle finna sig böra godtaga den av mig nyss angivna förutsättning.

Vissa av de på grund av kristiden utgående dyrtidstilläggen, som av årets riksdag beviljats, utgå, enligt numera fastställda grunder, i en summa, vilken utbetalas på en gång. Andra åter utgå för varje avlöningsperiod, i efterskott vid periodens utgång. Någon anledning att i förskott utbetala dyrtidstillägg av det förra slaget synes mig ej föreligga, utan lär utbetalande därav böra ske först efter det 1919 års riksdag i ärendet fattat beslut. Redan av denna anledning torde förskotts betalning böra ifrågakomma allenast beträffande befattningshavare i statens tjänst. Beträffande de till dem utgående dyrtidstilläggen lär vidare, i överensstämmelse med nyss angivna grundsats, förskott icke böra utbetalas å krigstidshjälp och ej heller å det befattningshavare genom bestämmelsen i § 1 mom. 3 av kungörelsen den 22 mars 1918 tillerkända krigstidstillägget å 365 kronor, vilket enligt de i samma kungörelse intagna föreskrifter beträffande utbetalning av krigstidstillägg och krigstidshjälp skolat i år utbetalas i en summa. Vad särskilt angår

sistberörda krigstidstillägg, den s. k. grundplåten, anser jag någon utbetalning därav i förskott ej böra ifrågakomma även av det skäl, att påtagliga olägenheter redan enligt nu föreliggande erfarenhet visat sig följa utav nuvarande avfattningen av bestämmelserna rörande detta krigstidstillägg.

Åt avfattningen av ifrågasatta bestämmelsen rörande förskottsbetalning av krigstidstillägg torde alltså böra givas sådan lydelse, att i förskott allenast må utbetalas sådant krigstidstillägg, som enligt 1918 års kungörelse i ännu skall utbetalas vid slutet av månad eller annan förekommande avlöningsperiod.

Beträffande förskottsbetalning av sådant krigstidstillägg, för vilket särskild avsättning är beräknad å 1919 års riksstat, torde av Kungl. Maj:ts böra föreskrivas, att i avseende å utgifternas anordnande sådant förfaringssätt må iakttagas, att utgifterna sedermera kunna avföras å de särskilda anslag för beredande av krigstidstillägg och krigstidshjälp för år 1919, som må bliva av nästkommande års riksdag under de olika huvudtitlarna anvisade.»

Under den tid som förflutit sedan riksdagen fattade sitt beslut i fråga om krigstidstillägg och krigstidshjälp under innevarande år åt befattningshavare i statens tjänst har det, såsom vederbörande departementschef framhållit, visat sig, att man icke kan hysa någon förhoppning om en sådan mildring av dyrtidens tryck under den närmaste framtiden, att krigstidstillägg under år 1919 skulle kunna bliva vare sig obehövt eller i mindre utsträckning än under innevarande år erforderligt. På grund härav och under åberopande av övriga i Kungl. Maj:ts proposition andragna skäl anser sig utskottet böra tillstyrka, att åt statens befattningshavare må kunna utbetalas förskott å nästkommande års krigstidstillägg under den tid av år 1919, som kan komma att förflyta, intill dess riksdagen fattat beslut i ärendet och kungörelse härom trätt i kraft.

Utskottet delar den i propositionen uttalade uppfattningen, att den föreslagna förskottsutbetalningen bör omfatta allenast det i visst förhållande till avlöningsförmånernas storlek stående krigstidstillägg, som utbetalas vid utgången av varje avlöningsperiod, men däremot icke den på en gång utgående s. k. grundplåten. För undvikande av missförstånd synes det emellertid böra i beslutet särskilt betonas, att förskott icke må utbetalas å nyssberörda s. k. grundplåt.

Utskottet, som i övrigt icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts proposition, hemställer alltså, att riksdagen må medgiva,

Utskottet.

a) att såsom förskott i avräkning å det krigstidstillägg, som kan varda befattningshavare i statens tjänst för år 1919 beviljat, må, intilldess kungörelse om sådant krigstidstillägg utfärdats och trätt i kraft, utbetalas vad som enligt kungörelsen den 22 mars 1918 (svensk författningssamling nr 138) skolat till respektive befattningshavare såsom krigstidstillägg vid utgången av varje avlöningsperiod utbetalas, därest samma kungörelse vore även för år 1919 gällande, dock att dylikt förskott icke må utgå å den s. k. grundplåten, 365 kronor, om vilken finnes stadgat i § 1 mom. 3 av samma kungörelse; samt

b) att härför erforderliga belopp må utgå beträffande befattningshavare vid verk och institutioner, för vilka särskilt anslag för beredande av krigstidstillägg och krigstidshjälp under år 1918 icke av innevarande års riksdag beräknats, av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas; samt

beträffande övriga befattningshavare av de medel, som för beredande av krigstidstillägg och krigstidshjälp för år 1919 må varda å 1919 års riksstat särskilt avsatta.

Stockholm den 30 maj 1918.

På utskottets vägnar:

PHILIP KLINGSPOR.

Närvarande: Se utlåtandet nr 19.